

ODTÜ o yıllarda ekim ayının başında açılırdı. 1967 Ekim'inde üniversiteye başladıktan kısa süre sonra duvarlarda Che'nin fotoğraflarını görmüştüm. Tanımıyordum, henüz devrimci de değildim. O yıllarda Che'nin yeniden sözünü edildiğini duymadım, belki de ben duymadım.

Bazı insanların ölümü dünya çapında büyük olaylara denk gelir. Che'de de böyle olacak ve Che 1968 hareketinin bütün ülkelerdeki sembolü haline gelecekti. Bu sembol sonraki yıllarda da yaşadı, ölümünden 53 yıl sonra bile yaşıyor ve kaybolacak gibi de görünmüyor.

Che'yi bu kadar yaygınlaştıran, devrimcilerin dışına taşıyan nedir?

Herkesin kendi Che'si var. Che değişik insanlar için farklı anlamlar taşıyor.

Bu anlam ne olabilir?

Bu anlam, hayat tarzıdır.

Che'yi Che yapan da tercih ettiği ve sonuna kadar yaşadığı hayat tarzıdır.

Küba devriminin Fidel Castro'dan sonra en tanınmış ismiydi. Devrimden sonra bakanlık yaptı. İkinci evliliğinden dört çocuğu vardı. İstese bir devrimci olarak Küba'da kalabilir ve sosyalizmin inşası için çalışabilirdi.

SSCB'de simgelenen dönemin sosyalizmine yönelik eleştirileri vardı. Che 1960'lı yıllarda sosyalist ülkelerde yükselen "böyle devam edemeyiz" görüşünün taraflarından birisiydi.

Macaristan'da Kornai'nin, Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nde Behrens'in, Çekoslovakya'da Šik'in ayrı görüşleri vardı. Tek anlaşıkları konu, reel sosyalizmin böyle devam edemeyeceğiydi.

1989'dan yaklaşık 25 yıl önce gidişatı gördüler ama girdikleri mücadeleyi kaybettiler.

Dubček ve Šik Çekoslovakya Komünist Partisi'nde çoğunluk sağlayacak kadar etkili oldular ama Kızıl Ordu düşüncelerini uygulamalarına izin vermedi.

Federal İstatistik Dairesi Başkanı Behrens görevini kaybetti.

Che ise Küba gibi küçük ve ABD karşısında SSCB'nin koruyuculuğuna muhtaç bir ülkede eleştiri dozunun sınırlı kalacağını anladı ve çözümü devrimin başka ülkelere yayılmasında gördü.

Bu amaçla önce Kongo'ya gitti. Tek değildi; Küba Komünist Partisi merkez komitesinden bir kişi ve 200 Kübalı asker de vardı. Başarı kazanamadılar. Ardından Bolivya'ya gidecekti.

O bir hayat tarzının adamıydı. Bu nedenle Che sadece devrimci olarak değerlendirilemez. Küba'da görevinde kalsaydı da devrimci olacaktı.

Ya istediklerimi yaparım, bunun için sonuna kadar uğraşırım, ya da yaşamam!

Che bu hayat anlayışının insanıydı.

O'nu birbirinden çok farklı insanlar için çekici kılan da bu özelliğidir. Bir devrimi başaran önde gelen kişilerden olmak, ardından bakanlık yapmak, dört çocuklu bir ailenin babası olmak... Bunların hepsi o hayat tarzı için bırakılabilir.

Che de böyle yaptı.

Onu buna zorlayan yoktu, kendisinin dışında yoktu...

Başka türlü yaşayamazdı.

Bu nedenle Che bazıları için sadece devrimci bazıları için ise bir hayat tarzıdır. Gerektiğinde başarılı geçmişi bırakıp belirsiz bir geleceğe yönelebilen bir hayat tarzı...

Che'nin reel sosyalizme yönelik eleştirilerini ve tercih ettiği hayat tarzını **Che Guevara Kısa Uzun Bir Hayat** kitabında açıklamıştım. Bu kitabın on yıl önce yazılıp yayınlanmış daha dar kapsamlı benzerini www.enginekinerkitaplar.blogspot.com adresinde pdf olarak bulabilirsiniz.

Che'nin ölüm yıldönümünde Monica Ertl'in adından daha fazla söz edildi.

İlhami Yazgan'ın kaleme aldığı Monica Ertl ile ilgili kitap sanırım önümüzdeki hafta Ceylan Yayınları'ndan piyasaya çıkacaktır.